

Boerderijcomposteren

Nood aan een aangepast regelgevend kader en vereenvoudigde administratie

Inleiding

In verschillende wetenschappelijke publicaties¹, openbare studiedagen, internationale projecten en voorgaande nota's werden de voordelen van boerderijcompostering (in samenwerkingsverband) en toepassing van boerderijcompost reeds zeer duidelijk opgesomd en aangetoond.² Daarnaast wordt in verschillende (beleids)documenten aangestuurd op de noodzaak van een stimulerend kader voor boerderijcompost.

Met de voorliggende nota, ondertekend door zowel landbouw- als natuur beherende organisaties over heel Vlaanderen, willen we **gezamenlijk onderstrepen** dat uit onderzoek en praktijkproeven blijkt **dat een oordeelkundige toepassing van boerderijcompostering**

¹ Herhaalde toepassing van boerderijcompost heeft een zeer gunstige invloed op de bodemkwaliteit, met name op de bodemstructuur, de bodembiologie en de nutriëntenbeschikbaarheid zie oa.

D'Hose et al., 2016. Farm compost amendment and non-inversion tillage improve soil quality without increasing the risk for N and P leaching. *Agriculture, Ecosystems and Environment* 225, 126–139.

Willekens et al., 2014. Soil quality is positively affected by reduced tillage and compost in an intensive vegetable cropping system. *Applied Soil Ecology* 82, 61-71.

² niet limitatief:

- Informatiedag boerderijcompostering 7 december 2021-
- PDPO-project LOCO (lokaal composteren)
- Interreg North Sea Region: SOILCOM
- LIFE-Integrated Project (IP) C-MARTLIFE
- PHD: "Optimale valorisatie van organisch- biologische reststromen uit de primaire sector met focus op compostering".
- Workshop Hergebruik van natuurmaaisel 12 mei 2023 (LIFE project Green Valleys).

vandaag perfect mogelijk is. Meer nog, boerderijcompostering biedt een kans voor samenwerking tussen landbouwers en natuurorganisaties, waarbij een lokale verwerking van reststromen bijdraagt aan koolstofopbouw en bodemkwaliteit, en zo ook aan een klimaatrobuuster landbouwsysteem. **We roepen op om deze kans met beide handen te grijpen en vragen om dringend werk te maken van een definitieve goedkeuring van een faciliterend wettelijk kader voor boerderijcompostering.**

1. Bezorgdheden rond uitwerking van een voor boerderijcompostering (in samenwerkingsverband) aangepast faciliterend wettelijk kader

Akkercompostering

In de eerste plaats vragen we om ook akkercompostering mogelijk te maken.

Als boerderijcompostering op een vloeistofdichte ondergrond moet gebeuren, zal dit zorgen voor een rem op de implementatie van de praktijk van boerderijcompostering. Doorgaans is een investering in een vloeistofdichte vloer financieel niet haalbaar, en is bijkomend verhard vanuit hydrologisch, klimatologisch en ecologisch standpunt ook niet wenselijk. Composteren op een akker of weideperceel werd al meerdere malen onderzocht door het ILVO en het is duidelijk dat stikstofuitspoeling naar de bodem toe verwaarloosbaar is, mits het proces correct uitgevoerd wordt. Bewijs hiervoor is terug te vinden in Viaene et al., 2016b³, en werd bevestigd in een validatieproef: niet meer dan 1% van de initiële stikstofinhoud van de hoop spoelde van de composthoop in de bodem (Willekens, 2020⁴).

In wat volgt geven we knelpunten en aandachtspunten mee in verband met het regelgevend kader voor boerderijcompostering voor zowel akkercompostering als compostering op een vloeistofdichte ondergrond:

Aantal partijen in de samenwerking

In de definitieve versie van het 6de actieprogramma (MAP6)⁵ staat het volgende vermeld onder 7.4.6 'Faciliteren boerderijcompost':

In uitvoering van het klimaatengagement "lokale organische stromen" is voorzien dat niet enkel bedrijfseigen mest- of biomastromen worden toegelaten maar ook mest of biomassa van maximaal 2 andere bedrijven evenals houtig materiaal en maaisel afkomstig van natuurbeheer.

³ Viaene et al., 2016b. Field storage conditions for cattle manure to limit nitrogen losses and optimise fertiliser value. *Animal Production Science*, <http://dx.doi.org/10.1071/AN16170>.

⁴ Willekens, 2020. Composteringcase @PHAE zomer 2020. Rapport, 8p.

⁵ <https://www.vlm.be/nl/SiteCollectionDocuments/Mestbank/Algemeen/6de-actieprogramma-Vlaanderen.pdf>

Deze formulering laat toe te verstaan dat maximaal drie landbouwbedrijven kunnen samenwerken waarbij ook nog materiaal kan toekomen van organisaties die aan natuurbeheer doet.

We vragen om een samenwerking niet te beperken tot maximaal vier partijen, als bijkomende partijen een meerwaarde zouden kunnen betekenen voor het lokale samenwerkingsverband.

Afbakening van de inputstromen

Om nutriëntenverliezen te vermijden, is het belangrijk om een voldoende aandeel bruin materiaal in de compostering toe te voegen. We vragen daarom om te voorzien dat lokaal voorhanden bruine organische reststromen van onverdachte herkomst kunnen benut worden in boerderijcompostering. **Concreet vragen we om niet alleen stalmest en plantaardige organische restproducten afkomstig van de aan de samenwerking deelnemende bedrijven te kunnen inzetten, maar ook het door de gemeenten ingezamelde bladafval. Dit zonder een bijkomende analyselast op te leggen aan deelnemende partijen. Wat de herkomst van houtsnippers betreft, moet het mogelijk zijn dat alle bronnen die toegestaan worden voor rechtstreekse toepassing ook toegestaan zijn voor boerderijcompostering.**

In Nederland bestaat er een 'vrijstellingsregeling plantenresten'⁶ waarbij het gaat om bermmaaisel, oogstrestanten, heideplagsel en maaisel, en tarragrond die onder bepaalde voorwaarden (afstand van de bron, dosering, zuiverheid) op of in de bodem gebracht mogen worden.

Afbakening van volumes en productiehoeveelheden

Opdat bedrijven met een grotere cultuuroppervlakte niet uitgesloten zouden worden van het concept boerderijcompostering in samenwerkingsverband, **vragen we dat de toegestane verwerkte volumes aan stalmest en reststromen en de daarmee geproduceerde hoeveelheden boerderijcompost in verhouding kunnen staan met de gezamenlijke cultuuroppervlakte van de bedrijven in het samenwerkingsverband, en daarmee in verhouding staan met de behoefde bemesting om aan bodemkwaliteit te kunnen werken. Ook vragen we dat de composteringsactiviteit zo nodig op meer dan één locatie kan uitgevoerd worden binnen het samenwerkingsverband.**

⁶ <https://bvor.nl/wp-content/uploads/Factsheet-Regelgeving-maaisels.pdf>

2. Inrichting & handhaving van composteerlocaties

In wat volgt formuleren we een aantal voorstellen voor de concrete uitwerking en inrichting van boerderijcompostering.

Inrichting

Het composteren vindt plaats op een bedrijfsterrein met vloeistofdichte ondergrond of op een perceel bij één of meerdere partijen in het samenwerkingsverband. Bij compostering op een akker of weide worden enkele algemene regels in acht genomen zoals afstand tot waterloop, voldoende droge ondergrond, aanbrengen van absorberende laag met de meest absorberende bruine component, het gebruik van compostdoek, het zetten van een nateelt, het roteren van perceel of locatie op het perceel,

Het gebruik van een compostkeerder bij boerderijcompostering mag geen verplichting worden omdat dit praktijken van statische compostering, i.e., compostering met een overmaat aan bruin materiaal, zou kunnen uitsluiten. Bij deze vorm van boerderijcompostering is het niet noodzakelijk een compostkeerder nodig om het proces in goede banen te leiden.

Controle & handhaving

Voor controle & handhaving vragen we om dit maximaal te laten aansluiten bij de bestaande registratie- en controlesystemen. Indien de composteerlocaties zich niet bevinden op plaats van toepassing kan dit ingetekend worden in de jaarlijkse verzamelaanvraag. Hiervoor kan dan een nieuwe teeltcode voorzien worden. De locatie kan jaar na jaar wijzigen, en kan telkens ingetekend worden in het e-loket. Zo is het voor handhaving ook makkelijk te weten waar composteerlocaties op akkers of weiden zich bevinden, indien dit niet op een bedrijfsterrein gebeurt (normaal met nummer 1 aangeduid in de VA) . Bedrijfseigen organisch materiaal aangewend voor het bereiden van compost die toegepast wordt op de eigen gronden wordt niet als afval beschouwd. Dat zou ook moeten kunnen gelden voor organische reststromen van de partijen in het samenwerkingsverband die gebruikt worden voor het bereiden van compost bestemd voor gronden van die partijen. Voor handhaving en controle moeten materiaalstromen en compost die omgaan tussen de betrokken partijen worden gedocumenteerd.

De administratieve lasten voor alle deelnemende partijen moeten hierbij tot een minimum beperkt blijven. Daarbij moet er voor gezorgd worden dat wetgeving op elkaar afgestemd wordt. Ook de analyselast moet tot een minimum beperkt worden. We vragen om voor bedrijfseigen gebruik geen analyses te verplichten. Bij uitwisseling van compost tussen de partijen in het samenwerkingsverband moet 1 analyse op het eindproduct door een erkend labo voldoende zijn voor zowel Vlarema als de mestbank om de compost te gebruiken op de akker.

Ongelijk speelveld?

Dankzij gedecentraliseerde compostering trachten we lokaal de kringloop te sluiten. Dit vermindert transportafstanden, wat leidt tot een reductie van schadelijke emissies. Dit heeft tevens economische voordelen en een sociaal aspect waarbij landbouwers en natuurbeheerders uit dezelfde omgeving kunnen samenwerken.

De eventuele vrees dat dit zal leiden tot concurrentie met het gebruik van bestaande gecertificeerde compost, lijkt ons ongegrond. Er blijkt nu reeds- dankzij het stimulerend beleid binnen het GLB- in bepaalde perioden een tekort aan VLACO gecertificeerde compost te ontstaan. De productie en het gebruik van boerderijcompost zal niet leiden tot een grote verschuiving in het gebruik qua origine van de compost maar kan/zal een ander segment gebruikers van compost aanspreken en motiveren om organische koolstof in hun bodem op te slaan en er mee voor te zorgen dat kringlooplandbouw in de praktijk gerealiseerd wordt.